

надзвичайно слабко, а у більшості – виявляється пізно (іноді – раніше під впливом хвороби або смертельної небезпеки), загалом у розвитку Людини визначає пізнавальне ядро філософії оптимізму.

Висновок. Реальна психологічна підтримка особистості передбачає використання відомих і перевірених авторських концепцій про збереження людського життя у поєднанні з сучасними практичними здобутками, окремі з яких, як приклад, презентуються нами (це забезпечує оптимальне «прийняття» особистістю кризових ситуацій, бажання та можливість їх оптимального «переживання», що, зрештою, сприяє не лише процесу відновленню життєвих сил, а й побудові нових оптимістичних життєвих перспектив).

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ ОСОБИСТОСТІ: ЛОГІКА СОЦІАЛЬНОГО КОНСТРУЮВАННЯ

Сухенко Яна Валеріївна,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та особистісного розвитку, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», м. Київ

Проблема індивідуальної освітньої траєкторії (далі – ІОТ) є міждисциплінарною, досліджується психологами, педагогами, соціологами, представниками інших наукових галузей, фокус уваги яких спрямований на вивчення життєдіяльності сучасної особистості/соціальних груп.

В психології проблема ІОТ досліджується в аспекті прогнозування власного професійного майбутнього; психологічних умов виявлення та підтримки ІОТ суб'єкта навчання; розроблення та оптимізації психодидактичних принципів традиційного та дистанційного е-навчання; підвищення навчальної мотивації студентів та ін. ІОТ розглядається в єдності планових, структурованих та нелінійних етапів освіти, зумовлених зовнішніми ситуативними та внутрішніми мотиваційними чинниками. Здебільшого в зарубіжних розвідках акцентується увага на змістовій та динамічній неоднорідності ІОТ, її ризоматичному характері.

Ми виходимо з того, що ІОТ особистості має біопсихосоціокультурну природу, її психолого-педагогічний зміст конкретизується в освітньо-дидактичній, ресурсній, індивідуально- та соціально-психологічній, картографічно-хронологічній категоріях; з того, що в психологічному вимірі ІОТ є відображенням/проекцією освітнього потенціалу, потреб і можливостей суб'єкта навчання (як динамічної відкритої, саморегулюючої системи в єдності її когнітивних, мотиваційних, особистісних, ціннісних характеристик) в освітньому просторі або, метафорично – картографією особистості на мапі освітнього простору, невід'ємним атрибутом якого є часовий вимір, а також з того, що ІОТ особистості є процесом та результатом соціального конструювання, що забезпечує індивідуальний та соціальний ефект [3].

Останнє твердження у даному визначенні ІОТ має філософське підґрунтя та є логічним у вимірах:

- соціального конструктивізму як філософської теорії, що вивчає процеси соціального та психологічного конструювання соціальної реальності в людській активності, та пов'язаної з іменами Т. Куна, К. Джерджена та ін;

- соціального конструкціонізму як соціологічної теорії пізнання (Р. Berger, Т. Luckmann) що співвідносить соціальний світ з уявленнями індивідів, характером їх комунікацій, мотивами, знаннями повсякденності, яким і відводиться головна роль в

інтерпретації, конструюванні і трансформації соціальної реальності, а також розкриває повний цикл (чотири рівні/способи) соціального конструювання реальності: хабітуалізація (від англ. *habitual* – звичний) як перетворення на буденність, типізація, інституалізація, легітимація [4];

– психосемантичного підходу О. Артем'євої, в якому суб'єктивний світ людей та способи його формалізації досліджуються у вимірі таких понять як «сенси», «суб'єктивний досвід», «образ світу»; навчальний процес розглядається як перебудова суб'єктивних образів світу та суб'єктивних семантик (як систем смислів, співвіднесених з історіями суб'єктивних діяльностей), що перебувають у взаємодії та зумовлюються/керуються когнітивним стилем їх носіїв; емпірично підтверджено модель руху смислів пластами структури суб'єктивного досвіду (від етапу розхитування колективних стереотипів, через активне формування нового ставлення до його закріплення) та досліджено динаміку індивідуальних смислових структур при їх взаємодії [1];

– екофасилітативного підходу П. Лушина, у межах якого ІОТ особистості розглядається в аспекті її «топографії» – як унікального поєднання внутрішніх засобів, способів, умов діяльності для досягнення поставленої освітньої мети в певних заданих зовнішніх умовах; як особливості руху/розвитку особистості на освітній мапі місцевості; як психолого-педагогічної технології, що зумовлює дидактичну потребу в постійному перевизначенні, довивизначенні навчального змісту в конкретних умовах [2].

Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з поглибленням уявлень про психологічні механізми та динаміку соціального конструювання ІОТ особистості, а також з розробленням денотативного семантичного інструментарію для дослідження ІОТ особистості.

1. Артем'єва Е. Ю. *Основы психологии субъективной семантики* / Под ред. И.Б. Ханиной. — М.: Наука; Смысл. — 1999. — 350 с.

2. Лушин П. В. *Хаос и неопределенность: от страдания – к росту и развитию [Текст] : Монография* / П. В. Лушин. — Киев, 2017. — 144 с. (Серия «Живая книга» ; Т. 4).

3. Сухенко Я. В. *Індивідуальна освітня траєкторія: міждисциплінарний аналіз феномену* / Я. В. Сухенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». — 2017. — Випуск 4. — Том 2. — С. 111–116.

4. Berger, P. L. and T. Luckmann (1966), *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*, Garden City, NY: Anchor Books.